

WORKING IN DISADVANTAGED AREA FROM THE PERSPECTIVE OF SOCIAL STUDENTS TEACHERS¹

Melek KÖRÜKCÜ

Yrd. Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, melekkorukcu@ohu.edu.tr
ORCID Numarası: 0000-0002-7824-3497

Received: 15.10.2017

Accepted: 12.12.2017

ABSTRACT

In this research, it is aimed to determine the problems faced by the teachers of social studies working in disadvantaged regions and schools. The descriptive research is in the survey model. The study group of the study has 10 social studies teachers working in X province of the Central Anatolia Region. T An easily accessible sampling method was used for the study group.. The interview form was used to collect the data. Descriptive analysis, content analysis and continuous comparison technique were used during the analysis of the data. At the end of the research; low socio-economic level, dialogue, physical structure, management, occupational satisfaction and accommodation; in relation to teaching social studies; it has been determined that there are problems in the subjects where there are fewer hours of instruction, inadequacy of source books and tools, lack of sight-observation, differences between undergraduate education and practice. Problems experienced by students regarding social studies education; lack of social activities, low student achievement, students should find the course boring and they are not interested in the course, and access to technology is low.

Keywords: Disadvantaged region, social studies teacher, social studies teaching.

¹ Bu çalışmanın bir kısmı, 5-8 Ekim 2017'de Bodrum-Muğla'da düzenlenen "International Symposium of Education and Values"te sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİ AÇISINDAN DEZAVANTAJLI BÖLGEDE ÇALIŞMA PROBLEMATİĞİ

ÖZ

Bu araştırmada dezavantajlı bölgede görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları problemlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Betimsel nitelikte olan araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma grubunu İç Anadolu Bölgesi'nin X ilinde görev yapan 10 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında görüşme formu kullanılmıştır. Verilerinin analizi sürecinde betimsel analiz, içerik analizi ve sürekli karşılaştırma tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonunda öğretmenlerin mesleki olarak; sosyo-ekonomik düzeyin düşük olması, diyalog, fiziki yapı, yönetim, mesleki doyum ve barınma konularında; sosyal bilgiler öğretimi ile ilgili olarak; ders saatinin az olması, kaynak kitap ve araç-gereç temininin yetersiz olması, gezi-gözlem yapılamaması, lisans eğitimi ile uygulama arasında farklar olduğu konularında problem yaşadıkları tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretimi ile ilgili olarak öğrencilerin yaşadıkları problemler; sosyal faaliyet azlığı, öğrenci başarısının düşük olması, öğrencilerin dersi sıkıcı bulmaları ve derse ilgisiz kalmaları, teknolojiye erişimin az olması olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dezavantajlı bölge, sosyal bilgiler öğretmeni, sosyal bilgiler öğretimi.

EXTENDED SUMMARY**Introduction**

It is the equal opportunity of the education system to provide the opportunity and success for the intended individuals. The system should be structured independently of elements such as individual, cultural and economic characteristics, health status and social facilities. Equitable and inclusive approach in education also increases the efficiency of human resources. Disadvantaged regions can provide lower opportunities in terms of sociocultural and socioeconomic conditions than advantageous regions. Schools are places where learning takes place intensively. They are directly influential on learning and are a factor in strengthening academic success. The socioeconomic background is influencing on academic outcomes by influencing academic achievement. Teachers are a key element in the success of teaching programs that are part of the educational system. Teachers can be influenced by various factors in the process of teaching disadvantaged regional schools. Society has higher expectation from teachers. The expectation, needs and problems of the teachers should be identified and taken into consideration to increase the efficiency of the program.

In our country there are problems with teachers' working places and regions. While more experienced teachers are working in advantageous regions, experienced teacher problems can be experienced in disadvantaged areas. The appointment process of the teachers takes place with the exams. Teachers with high scores from the exam are assigned to advantageous regions whereas teachers with low scores are assigned to disadvantaged regions. Teachers change their positions with the service point advantage. Teachers often prefer advantageous regions. Professional experience is essential for sustaining qualification in education. Schools in disadvantaged areas are not preferred by teachers because of the physical inadequacy of schools, crowded classes, transportation, social activities, places to stay, inspection and inspection. The 11th Development Plan emphasizes the provision of rural development and the increase in the quality of education.

For the teachers, their students are valuable no matter what the circumstances. It is important to investigate the problems of teachers working in schools with disadvantaged areas in the context of equal opportunities in lifelong learning and education. In this research, it is aimed to determine the problems and difficulties faced by teachers of social studies working in disadvantaged regions. The sub problems to be investigated depending on the aim of the research are as follows: The teachers of social studies working in the disadvantaged region; what are the problems; they face in terms of occupation? they face regarding the teaching of social studies? faced by students in relation to teaching social studies?

Method

The research is a descriptive research survey model that aims to identify the problems faced by Social Studies teachers working in disadvantaged areas. The screening model aims to describe the past or present as it exists.

It is tried to be defined as if it is within its own conditions without any effort to change or influence the event, person or objects of research (Karasar, 2015: 77).

The study group of this research constitutes 10 social studies teachers working in X province of Central Anatolia Region. The maximum diversity sampling method was used in determining the study group. In the maximum sampling method, the diversity of the individuals that can be probed by creating a small sample is reflected to the maximum extent (Yıldırım and Şimşek, 2013). According to Patton (1987), to create a small sample with maximum diversity; allows the detailed identification of the specific dimensions of each situation, including sampling. It also helps to reveal the common theme values that can occur between situations that show a large degree of different characteristics (Akt, Yıldırım and Simsek, 2013, 137). The Interview Form used in the research consists of two parts. In the first part of the form, personal information belonging to the teachers participating in the qualitative interviews and in the second part interview questions are included. The part of the interview questions consists of three questions.

Findings (Results)

Problems faced by teachers; dialogue with parents and other teachers, student and teacher access to school, physical structure of school, management, occupational satisfaction, economic problems and accommodation. The fact that the expectations of the teachers and the parents are different has a negative effect on the motivation of the teachers. K10 "The expectations of the parents at the school do not match the goals of their teachers." Transportation is a problem for both students and teachers. K3 "I work in a school 15 km away from the town center. The second question of the research; what are the problems faced by teachers in teaching social studies? Problems faced by teachers; course hours, materials, resource books, excursions, undergraduate studies and parents. Teachers stated that the students did not reach the sources related to the lesson and the parents were not interested in it. K1 "..... the homework that requires material or research is not preferred." K7 "... for some parents and children the passing of the child's class is not important, it is not a success." Teachers stated that they had difficulties in carrying out their trip activities. K4 "The absence of museums and historical sites, other natural beauties, and lack of financial resources and the center of the center of the center of transportation is a school based on the trip can not be organized.

Conclusion and Discussion

Bu kısma, biçimlendirme bozulmadan, 1500-2000 kelimedenden oluşan geniş İngilizce özet yazılmalıdır. Bu özet alt başlıklar (Introduction, Method vb.) içermeli, makalenin temel fikirlerinin tümünü kapsayacak biçimde, paragraflar halinde olmalıdır. Teachers are the most important element of education systems. Identification of teachers' problems will also affect the education system. In this study, it was tried to determine the problems

encountered by social studies teachers working in disadvantaged areas. Teachers who were once considered sacred (Akyüz, 1992) encountered a number of problems in the disadvantaged area due to low socio-economic level, dialogue with other teachers and parents, physical structure, management, occupational satisfaction and accommodation.

One of the important factors in the capture of qualifications in education is the professional satisfaction of the teachers. Professional satisfaction is the accumulation of feelings about people's current relationships, the liking and dissatisfaction of their work (Muchinsky, 2006). By the region they were studying, it was found that teachers did not have professional satisfaction. Obtained findings Ertürk and Keçeciöğlü, 2012 is similar. The possibilities offered by the individual to the individual and the delivery directions of the employees vary. Environmental factors, socio-cultural factors, general living standards, physical structure, relations with the managers affect the job satisfaction (Koruklu, Feyzioğlu, Kiremit and Aladağ, 2013, Polat, Topuzoglu, Gürbüz, Hotalak, Kavak, Emirikçi and Kayış 2009; ; Gülay, 2006). Teachers should stay away from the opportunities of development and promotion. Otherwise, it will be inevitable to increase the number of teachers who have lost their idealism, who are experiencing occupational burnout, and who are regarded as a profession. Happy teachers will contribute more to collecting and teaching. Efforts should be made to increase the social status of teachers. Problems faced by students in relation to teaching social studies; lack of social activities, low student achievement, students should find the course boring and they are not interested in the course, and access to technology is low. The findings of the study show similarities with the findings of Yener (2015). Yılmaz and Şeker (2012) found that students' attitudes towards social studies lesson were positive. Teachers should use teaching techniques in lessons in order to attract student interest and increase success in social studies course. Short films, documentaries and animations should be traced to the students and the topics learned should be related to real life. The use of problem-solving and discussion techniques should be increased. Teachers working in the disadvantaged area should work in the field of teaching and in order to increase their motivation by eliminating personal problems. It is also possible to work with teachers working in advantageous regions in terms of increasing the quality of education and eliminating deficiencies.

GİRİŞ

Eğitim her bireyin hakkıdır. Bu hak; ekonomik, sosyal, demografik, kültürel farklılıklar ve bu farklılıklardan kaynaklanan dezavantajlardan etkilenmeden eşit ve adil bir şekilde sağlanmalıdır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2015). Eğitimin çıktılarının olumlu olması için bireysel farklılıkları dikkate almak son derece önemlidir. Öğrencilerin bireysel donanım, istek ve eğilimlerinin yanı sıra aile içerisindeki yetiştirme süreci, ekonomik durum, cinsiyet, etnik köken gibi durumlarda farklılıklar görülebilmektedir (Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, 2017). Bu farklılıklar dikkate alınmadan yapılan eğitim beklenen sonucu vermeyecektir. Çünkü eksiklikler giderilmedikçe avantaj bilen ve daha fazla bilgi edebilen bireylerde olacaktır (Lyotard, 2013).

Öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını tanımlamak, yeterliliklerini belirlemek için yaşanan dönüşümleri, toplumun değişen taleplerini, öğrenme ve öğretme süreci içerisindeki kaotik durumları çözümlenmelidir. Öğretmenler meslekleri, öğretim yeterlilikleri, okul yani çalışma ortamı ile ilgili yeterliliklere sahip olmalıdır (Moreno, 2005). İlerleyen teknoloji ve bilimsel gelişmeler öğretmenlerin görev ve değerlerinde de değişikliklere neden olmuştur. 21. yüzyılın öğretmenleri; öğrenci merkezli sınıf oluşturarak öğrencileri üretici olarak gören, bireye özgü öğretim veren, yenilikçi, işbirliğine açık, teknolojiyi aktif kullanan, bilgiye hızla ulaşan ve hayat boyu öğrenmeyi devam ettiren bireylerdir (Palmer, 2015).

Öğretim karmaşık bir sistemdir. Bağlamsal, durumsal ve kişisel boyutları vardır. Uygulama aşamasında öğretmen ve öğrencilerin içinde yaşadıkları toplumun şartları etkilidir (Gay, 2014). Bireyin toplumsallaşma süreci içerisinde eğitim kurumları önemli bir yere sahiptir (Çalışkan ve Yazıcı, 2013). Öğretmenler kırsal bölgelerde sadece öğrencilerin değil diğer bireylerin de toplumsal olay ve olguları anlamasında lider ve rehber konumundadırlar (Uslu, 2015). Öğretmenlerin görev yaptığı okullar çevreden bağımsız düşünülemez. Sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel alandaki değişimlerin sebep olduğu avantaj ve dezavantajlar karşısında öğretmenlerin de kendilerini yenilemeleri gerekmektedir (Faiz, Körükcü ve Karadeniz, 2016).

Ülkemizde öğretmenlerin görev yerlerinin dağılımı konusunda bir takım sorunlar mevcuttur. Avantajlı bölgelerde daha tecrübeli öğretmenler çalışırken dezavantajlı bölgelerde tecrübeli öğretmen sorunu yaşanabilmektedir. Öğretmen atama sürecinde Kamu Personeli Seçme Sınavı'nda (KPSS) yüksek puan alan öğretmen adayları avantajlı bölgeleri, puanı düşük öğretmen adayları dezavantajlı bölgeleri tercih ederek atanmaktadır. Bu durum puanı yüksek olan nitelikli öğretmenlerin avantajlı, tecrübesiz öğretmenlerin ise dezavantajlı bölgeye atandığı izlenimini uyandırmaktadır. Öğretmenlerin yer değiştirmeleri ise sahip oldukları hizmet puanı üstünlüğü ile olmaktadır. Deneyimli öğretmenler avantajlı bölgelerde çalışırken deneyimsiz öğretmenler dezavantajlı bölgelerde çalışmaktadır (Gür, Çelik, Coşkun ve Görmez 2014). Öğretimde kalite ve istikrar sorunu yaşanmaması açısından mesleki tecrübe ve süreklilik önemlidir. Dezavantajlı bölgelerde okuryazarlık, işsizlik ve yükseköğretim oranı avantajlı bölgelere göre düşük olabilmektedir. Okulların fiziki imkânlarının yetersizliği, sınıfların kalabalık olması, ulaşım, sosyal etkinlik, kalacak yer, denetim ve teftiş gibi

sorunlar nedeniyle dezavantajlı bölgelerde bulunan okullar öğretmenler tarafından pek tercih edilmemektedir. 2019-2023 yıllarını kapsayan 11. kalkınma planında ülke olarak odaklanılan ve kritik önemdeki yapısal dönüşümler içerisinde kentsel yaşamda ve eğitim sisteminde kalitenin artırılması, kırsal kalkınmanın sağlanması yer almaktadır (Resmi Gazete, 2017). Bu alanlarda kurulacak olan özel ihtisas komisyonları ve çalışma grupları ile cumhuriyetimizin yüzüncü yılında küresel ölçekteki dengelenme sürecinden kazançlı çıkmak hedeflenmektedir.

Öğretmenler öğrencilerine bağlılık göstermelidir. Karşılaştıkları farklı yaşantılar, farklı yetenekler, olumsuzluklar ve yetersizlikler ile başa çıkmak zorundadır (Hoy, 2015). Hayat boyu öğrenme ve eğitimde fırsat eşitliği kapsamında dezavantajlı bölgede bulunan okullarda çalışan öğretmenlerin sorunlarının araştırılması önem arz etmektedir. Bu araştırmada dezavantajlı bölgede çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların ve zorlukların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada hedeflenen amaca bağlı olarak araştırılmak istenen alt problemler şu şekildedir: Dezavantajlı bölgede çalışan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin;

- 1- Mesleki açıdan karşılaştıkları problemler nelerdir?
- 2- Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili olarak karşılaştıkları problemler nelerdir?
- 3- Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili olarak öğrencilerin karşılaştıkları problemler nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Dezavantajlı bölgede çalışan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları problemleri belirleme amacı taşıyan betimsel nitelikte olan araştırma tarama modelindedir. Tarama modeli geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırma konusu olan olay, kişi ya da nesnelere değıştirme, etkileme çabası gösterilmeksizin kendi koşulları içerisinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2015: 77).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu; amaçlı örneklem tekniklerinden kolay ulaşılabilir örneklem tekniğine göre seçilen İç Anadolu Bölgesi'nin X ilinde görev yapan 10 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır.

Tablo 1 .Çalışma Grubu Öğretmenlerine Ait Kişisel Bilgiler

ÖĞRETMEN	CİNSİYET	KIDEM (YIL)	MEZUN OLUNAN OKUL
K1	E	8	EĞİTİM FAKÜLTESİ
K2	E	17	EĞİTİM FAKÜLTESİ
K3	E	10	EĞİTİM FAKÜLTESİ
K4	E	6	EĞİTİM FAKÜLTESİ
K5	K	7	EĞİTİM FAKÜLTESİ
K6	E	6	EĞİTİM FAKÜLTESİ
K7	K	15	EĞİTİM FAKÜLTESİ
K8	K	20	FEN-EDEBİYAT FAK.
K9	K	9	EĞİTİM FAKÜLTESİ
K10	E	22	FEN-EDEBİYAT FAK.

Tablo 1’de görüldüğü üzere katılımcıların altısı erkek dördü kadındır. Katılımcıların dördü 15 yıldan daha fazla tecrübeye sahip iken 6 katılımcı 10 yıl ila 6 yıl arasında tecrübeye sahiptir. Sekiz öğretmen eğitim fakültesi, iki öğretmen fen- edebiyat fakültesi mezunudur.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan “Görüşme Formu” iki kısımdan oluşmaktadır. Formun birinci kısmında nitel görüşmelere katılan öğretmenlere ait kişisel bilgiler, ikinci kısmında ise görüşme soruları yer almaktadır. Görüşme sorularının yer aldığı kısım üç sorudan oluşmaktadır. Araştırma sorularının anlaşılabilirliği için iki alan uzmanı ile görüşme yapılmış ve soruların anlaşılır olması sağlanmıştır. Ayrıca sorular nitel araştırmalar konusunda uzman bir öğretim üyesi tarafından incelemeye tabi tutulmuş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Araştırmada görüşmeler esnasında süreci manipüle etmeden katılımcılarla etkin bir etkileşim kurulmaya çalışılmıştır. Bulgular, yorum yapılmadan doğrudan verilmiştir. Araştırmanın iç geçerliliğinin sağlanması için elde edilen tüm veriler araştırmacı ve alanında uzman bir öğretim üyesi tarafından değerlendirip, ayrı ayrı kodlanmış ve tüm kodlamalar arasında genel anlamda görüş birliği sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerinin analizi sürecinde betimsel analiz, içerik analizi ve sürekli karşılaştırma tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinin amacı; bir söylemi anlamada ve yorumlamada özne etkenler dışında kalarak toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Verilerin kodlanması, kodların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklinde dört aşamada analiz gerçekleştirilmiştir. Bulguların analizi her bir soru temele alınarak gerçekleştirilmiştir. Kodlama sürecinin ardından çıkan kodlardan hareket edilerek verileri genel düzeyde açıklayabilen ve kodları belirli kategoriler altında toplayabilen kategoriler bulunmuştur. Kodlar düzenlenerek elde edilen bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Katılımcılara (K1, K2, K3....K14) şeklinde kodlar verilmiştir.

BULGULAR

Dezavantajlı bölgede çalışan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki açıdan karşılaştıkları problemleri tespit etmek amacıyla yapılan içerik analizi Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2 .Dezavantajlı Bölgede Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Açından Karşılaştıkları Problemler

Tema	Doğrudan Öğretmen Görüşü	f	%
Diyalog	Veli Velilerin ilgisiz olması	6	15,3
	Öğretmen Diğer öğretmenlerle iletişim kurmanın zorluğu	3	7,7
Ulaşım	Öğrenci Taşımali eğitim	4	10,3
	Öğretmen Okulun uzak mesafede olması	5	12,8

Fiziki Yapı	Okulun fiziki yapısında sorunlar olması	3	7,7
	Sınıfların küçük olması	4	10,3
Yönetim	Yöneticilerle iletişimin güç olması	2	5,1
Mesleki Doyum	Mesleki doyumun istenilen düzeyde olmaması	3	7,7
Ekonomi	Öğrencilerin maddi sıkıntı yaşamaları	5	12,8
	Öğrencilerin kaynak kitap alamamaları		
	Velilerin olumsuz tutumu		
Barınma	Öğretmenlerin barınma konusunda sıkıntı yaşaması	4	10,3

Araştırmanın birinci sorusu; çalıştıkları dezavantajlı bölgede öğretmenlerin mesleki açıdan karşılaştıkları problemlerin neler olduğudur. Öğretmenlerin karşılaştıkları problemler; veli ve diğer öğretmenlerle diyalog, öğrenci ve öğretmenlerin okula ulaşımı, okulun fiziki yapısı, yönetim, mesleki doyum, ekonomik sorunlar ve barınma ile ilgilidir. Öğretmenler ve velilerin beklentilerinin farklı yönde olması öğretmenlerin motivasyonunu olumsuz etkilemektedir. K10 “Velilerin okuldan beklentileri öğretmenlerin hedefleri ile uyumsuz.” K6 “Çalıştığım bölge motivasyonumu çok düşürüyor. Öğretmenler öğrencilerin kaynak kitap temin edemediklerini bunun nedeninin ekonomik olduğunu belirtmişlerdir. K8 “Maddi nedenlerden ötürü 8. Sınıflar dışında (kısmen) diğer sınıflarda istenilen kaynaklara ulaşamıyor. Ulaşım hem öğrenciler hem de öğretmenler için bir sorun olmaktadır. K3 “İlçe merkezinden 15 km uzakta bir okulda çalışıyorum okula ulaşım en büyük problem.” K4 “Taşıma merkezi bir okulda görev yaptığımdan ötürü öğrencileri okul saatleri dışında okulda tutup ek çalışma yapmak imkansız hale geliyor.”

İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

Dezavantajlı bölgede çalışan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretimi ile ilgili karşılaştıkları problemleri tespit etmek amacıyla yönelik yapılan içerik analizi Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Dezavantajlı Bölgede Çalışan Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretimi İle İlgili Karşılaştıkları Problemler

Tema	Doğrudan Öğretmen Görüşü	f	%
Ders Saati	Ders saatinin az olması nedeniyle konuların yetişmemesi	4	18,2
Materyal	Araç gereç temininde eksiklikler olması	5	22,8
Kaynak	Öğrencilerin kaynak kitap almamaları	3	13,6
Gezi	Gezi gözlem gibi teknik incelemelerin yapılamaması	3	13,6
Lisans Eğitimi	Lisans eğitimi ile uygulama arasında fark olması	4	18,2
Veli	Velilerin derse ve öğrenciye karşı ilgisiz olması	3	13,6

Araştırmanın ikinci sorusu; öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretimi ile ilgili olarak karşılaştıkları problemlerin neler olduğudur. Öğretmenlerin karşılaştıkları problemler; ders saati, materyal, kaynak kitap, gezi, lisans eğitimi ve veli ile ilgilidir. Öğretmenler öğrencilerin dersle ilgili kaynaklara ulaşmadıklarını, velilerin de bu konuda ilgisiz olduklarını belirtmişlerdir. K1 “.....malzeme gerektiren veya araştırma yapılması gereken ödevler pek tercih edilmiyor.” K7 “...bazı veliler için çocuğunun sınıfı geçmesi önemli, başarılı olması değil.” Öğretmenler gezi faaliyetlerini gerçekleştirme konusunda sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. K4 “Özellikle müze ve tarihi yerlerin yokluğu, diğer doğal güzelliklere ise maddi yetersizlik ve ilçe merkezine uzak taşıma merkezli bir okul olması sebebiyle gezi faaliyetlerinin düzenlenememesi.”

Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Dezavantajlı bölgede çalışan öğretmenlere göre sosyal bilgiler öğretimi ile ilgili olarak öğrencilerin karşılaştıkları problemleri tespit etmek amacıyla yönelik yapılan içerik analizi Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Dezavantajlı Bölgede Çalışan Öğretmenlere Göre Sosyal Bilgiler Öğretimi İle İlgili Olarak Öğrencilerin Karşılaştıkları Problemler

Tema	Doğrudan Öğretmen Görüşü	f	%
Sosyal Faaliyet	Sosyal faaliyetlerin yapılamaması	3	11,5
Başarı	Öğrencilere dersin sıkıcı gelmesi	4	15,4
	Öğrencilerin başarılarının düşük olması	6	23,1
Teknoloji	İnternet erişiminin az ve kısıtlı olması	5	19,2
Ders İlgisi	Bazı konuların soyut kalması	4	15,4
	Dersin ezbere dayanması	4	15,4

Araştırmanın üçüncü sorusu; sosyal bilgiler öğretimi ile ilgili olarak öğrencilerin karşılaştıkları problemlerin neler olduğudur. Öğrencilerin karşılaştıkları problemler; sosyal faaliyet, başarı, teknoloji, ders ilgisi ile ilgilidir. Öğretmenler öğrencilerin derse ilgisiz ve başarılarının düşük olduğunu belirtmişlerdir. K1 “Öğrenci seviyesi düşük, akademik başarı da düşük.” K6 “Öğrenciler dersi gereksiz, işe yaramaz, ezbere dayalı olarak algılamakta.” Öğrencilerin internet ve teknoloji erişimi konusunda sıkıntılar olduğu belirtilmiştir. K2 “...öğrencilerin akıllı defter, online soru bankası gibi kaynaklara ulaşımı az.”

TARTIŞMA ve SONUÇ

Eğitim sistemlerinin en önemli unsuru öğretmenlerdir. Öğretmenlerin sorunlarının belirlenmesi eğitim sistemini de etkileyecektir. Bu çalışmada dezavantajlı bölgede görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları problemler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bir zamanlar kutsal bir kişi olarak görülen öğretmenler (Akyüz, 1992)

dezavantajlı bölgede sosyo-ekonomik düzeyin düşük olması, diğer öğretmenler ve velilerle diyalog, fiziki yapı, yönetim, mesleki doyum ve barınma konularında bir takım sorunlarla karşılaşmışlardır.

Eğitimde kalitenin yakalanmasında önemli etkenlerden biri öğretmenlerin mesleki doyumudur. Mesleki doyum, insanların mevcut ilişkileriyle ilgili duygularının birikimi, işlerinden hoşlanma ve memnun olma derecesidir (Muchinsky, 2006). Araştırmada çalıştıkları bölge itibari ile öğretmenlerin mesleki doyum yaşayamadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular Ertürk ve Keçecioğlu (2012) ile benzeşmektedir. Mesleklerin bireye sağladığı olanaklar ve çalışanları doyuma ulaştırma yönleri değişiklik göstermektedir. Çevresel faktörler, sosyo-kültürel etkenler, genel yaşam standartları, fiziki yapı, yönetici ile ilişkiler iş doyumunu etkilemektedir (Koruklu, Feyzioğlu, Kiremit ve Aladağ, 2013; Polat, Topuzoğlu, Gürbüz, Hotalak, Kavak, Emirikçi ve Kayış 2009; Gençay, 2007; Gülay, 2006). Öğretmenler gelişme ve yükselme imkanlarından uzak kalmamalıdır. Aksi takdirde idealistliklerini kaybetmiş, mesleki tükenmişlik yaşayan ve öğretmenliğe gelir getiren bir iş olarak bakan öğretmenlerin sayısının artması kaçınılmaz olacaktır. Mutlu öğretmenler topluma ve eğitime daha fazla katkı sağlayacaktır. Öğretmenlerin sosyal statüsünün arttırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Öğretmenler sosyal bilgiler öğretimi ile ilgili olarak karşılaştıkları problemleri; ders saatinin az olması, kaynak kitap ve araç-gereç temininin yetersiz olması, gezi-gözlem yapılamaması, lisans eğitimi ile uygulama arasında farklar olduğu şeklinde belirtmişlerdir. Araştırmanın bulguları Yılmaz ve Tepebaş (2011), Akbaşlı (2010), Kuş ve Çelikkaya (2010), Özpinar ve Sarpkaya (2010), Altun (2009), Akgül (2006), Tahiroğlu (2006) bulguları ile benzeşmektedir. Öğretmenlerin eksikliklerinin giderilerek çağın gerektirdiği şekilde bir eğitim öğretim için gerek okul yönetimi gerekse bulunulan merkezdeki yönetim öğretmenlere yardımcı olmalıdır. Lisans eğitiminde öğretmenlik uygulaması derslerinin saati arttırılmalı ve profesyonel bir şekilde yapılmalıdır. Öğretmenlik uygulaması, merkezi okulların yanı sıra dezavantajlı bölgelerde bulunan okullarda da yapılmalı, öğretmen adayları farklı ortamlardaki eğitimi gözlemleyerek deneyim kazanmalıdırlar.

Öğretmenler öğrenci velilerinin derse ve öğretmene karşı olumsuz davranış ve görüşlerde olduklarını belirtmişlerdir. Veliler öğretmenlerle iletişim kurmamakta, dersin kaynaklarına ulaşmakta kayıtsız kalmakta ve ders notuna önem vermektedirler. Benzer bulgular Gönenç ve Açıkalın (2017), Yener (2015), Kuş ve Çelikkaya (2010) araştırmalarında mevcuttur. Velilerin eğitim öğretim konularında bilinçlenmeleri için okulda, ilçede eğitimler verilmelidir.

Sosyal bilgiler öğretimi ile ilgili olarak öğrencilerin karşılaştıkları problemler; sosyal faaliyet azlığı, öğrenci başarısının düşük olması, öğrencilerin dersi sıkıcı bulmaları ve derse ilgisiz kalmaları, teknolojiye erişimin az olması olarak belirlenmiştir. Araştırmanın bulguları Yener'in (2015) bulguları ile benzerlik göstermektedir. Yılmaz ve Şeker (2012) araştırmasında öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarının olumlu olduğunu tespit etmişlerdir. Sosyal bilgiler dersine öğrenci ilgisini çekmek ve başarıyı arttırmak için öğretmenler derslerde öğretim teknolojilerinden yararlanmalıdır. Öğrencilere kısa filmler, belgeseller, animasyonlar izletilerek öğrenilen konular gerçek hayatla ilişkilendirilip pekiştirilmelidir. Problem çözme ve tartışma teknikleri kullanımı arttırılmalıdır.

Öğretmenlerin alan bilgisini çok iyi bilmelerinin yanı sıra nasıl öğretebileceği konusunda gerekli öğretim metotlarını bilmesi en iyi şekilde uygulaması gerekmektedir. Öğretmenlerin öz değerlendirme yapmaları, değişime açık olmaları ve kendilerini sürekli olarak yenilemeleri gerekmektedir. Dezavantajlı bölgede çalışan öğretmenlerin öğretim alanındaki ve kişisel sorunları giderilerek motivasyonlarını arttırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Eğitim kalitesinin artırılması, eksikliklerin giderilmesi açısından avantajlı bölgede çalışan öğretmenlerle de çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaşlı, S. (2010). Öğretmen Yeterlilikleri Hakkında İlköğretim Denetçilerin Görüşleri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 39, Bahar.
- Akgül, N. İ. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullandıkları Yöntemler ve Karşılaşılan Sorunlar (Niğde İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Akyüz, Y. (1992). Türkiye'de Öğretmenin "Öğretmen" ve Meslek İmajı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(11), 115-121.
- Altun, A. S. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarısızlıklarına İlişkin Veli, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*. 8 (2), 567- 586.
- Çalışkan, H., Yazıcı K. (2013). Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tutum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Journal Of Human Sciences*, 10(1), 398-415.
- Ertürk, E., Keçecioglu, T. (2012). Çalışanların İş Doyumları ile Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiler: Öğretmenler Üzerine Örnek Bir Uygulama. *Ege Akademik Bakış*.12(1), 39-52.
- Faiz, M., Körükcü, M., Karadeniz, O. (2016). The Analysis of the Relation Between Social Studies and Primary School Teachers ' Levels of Liking of Children and Their Job Satisfaction in Terms of Diverse Variable. *Journal Of Human Sciences*, 3 (13), 4861-4875.
- Gay, G. (2014). *Kültürel Değerlere Duyarlı Eğitim*. Çev. Hasan Aydın. Ankara: Anı.
- Gençay, Ö. A. (2007). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 15(2), 765-780.
- Gönenç, S., Açıkalın, M.(2017). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Bunlara Getirdikleri Çözüm Önerileri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,7(1), 26–41.
- Gülay, H.E. (2006). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin Araştırılması (Kocaeli İli örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Gür, B. S; Çelik, Z; Coşkun, İ; Görmez, M. (2014). *2013 'te Eğitim*. SETA.
- Hoy, A. W. (2015). *Eğitim Psikolojisi*. Çev. Duygu Özen. İstanbul: Kaknüs.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (28. baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

- Koruklu, N., Feyzioğlu, B., Kiremit, H., Aladağ, E. (2013). Öğretmenlerin İş Doymu Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13(25). 119-137.
- Kuş, Z., Çelikkaya, T. (2010). Etkili Bir Sosyal Bilgiler Öğretimi İçin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Beklentileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 7 (2), 69–91.
- Lyotard, J.F. (2013). *Postmodern Durum*. Çev. İsmet Birkan. Ankara: BilgeSu.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], (2015). 2015-2019 Stratejik Plan. Ankara.
- Moreno, J. M. (2005). Learning to Teach in the Knowledge Society. <http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1126210664195/1636971> Erişim tarihi 14.09.2017.
- Muchinsky, P. M. (2006). *Psychology Applied to Work*. CA: Thomson Higher Education.
- Özpinar, M., Sarpkaya, R. (2010). Köyde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Sorunları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 17-29.
- Palmer, T. (2015). Characteristics of a 21st-Century Teacher. <http://www.edutopia.org/discussion/15-characteristics-21st-century-teacher>. Erişim tarihi 27.9.2017.
- Polat, G., Topuzoğlu A., Gürbüz K., Hotalak Ö., Kavak H., Emirikçi S. ve Kayış L. (2009). Bilecik İli, Bozüyük İlçesi, Lise Öğretmenlerinde Tükenmişlik Sendromu. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 8(3), 217-222.
- Resmi Gazete, (2017). <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/07/20170729-16.pdf>
- Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, (2017). Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- Tahiroğlu, M. (2006). *İlköğretim Okulları İkinci Kademesinde Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Karşılaştıkları Güçlükler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Uslu, S. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yeterlilikleri. *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Edt. Cengiz Dönmez, Kubilay Yazıcı. (59- 91).Ankara:Pegem.
- Yener, Ş. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaşılan Öğretmen ve Öğrenci Kaynaklı Sorunlar Muş İl Örneği. *Anemon, Muş Alpaslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 3 (2), 105–120.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz K., Şeker, M., (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgilere Karşı Tutumlarının İncelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*. 1(3), 34–50.
- Yılmaz, K., Tepebaş, F. (2011). İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar: Mesleğine Yeni Başlayan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 157- 177.